

NÄRA KRONOBERGAREN

Strategi för hållbar utveckling av hälsa, stöd, vård och omsorg i
Kronobergs län 2026–2036

Alvesta kommun
Lessebo kommun
Ljungby kommun
Markaryd kommun
Tingsryd kommun
Uppvidinge kommun
Växjö kommun
Älmhult kommun
Region Kronoberg

INLEDNING

Hälso- och sjukvården, skolan och socialtjänsten gör stor skillnad för kronobergarna varje dag. Vi har alla en viktig roll i arbetet med att främja en god hälsa hos kronobergarna, men framförallt finns vi där och möter varje individs unika behov av hälsa, stöd, vård och omsorg. Det gör arbetet meningsfullt och viktigt.

Omställningen och utvecklingen av framtidens hälso- och sjukvård, skola och socialtjänst pågår för fullt. De komplexa samhällsutmaningar vi står inför knyter oss samman och kräver gemensam handling. Med utgångspunkt i kronobergarnas behov kan vi tillsammans utveckla en hållbar offentlig service som bidrar till att skapa jämlika och likvärdiga förutsättningar för en god hälsa i befolkningen.

Syftet med utvecklingsstrategin *Nära Kronobergaren* är att ge en samlad riktning i arbetet med att forma framtidens hälso- och sjukvård, skola och socialtjänst i Kronobergs län. Med hjälp av denna strategi vill vi ta nästa steg och fördjupa den goda samverkan vi etablerat mellan region och kommuner i Kronoberg. Likaså är en utvecklad samverkan med andra myndigheter, civilsamhälle, näringsliv och akademi viktig. Tillsammans med kronobergarna bygger vi en starkare samverkan över organisationsgränserna. Strategin utgår från de nationella målbilderna och hämtar kraft i Agenda 2030 och de globala målen för hållbar utveckling. Strategin tar också avstamp i den regionala utvecklingsstrategin *Framtidens Kronoberg i Världen 2025–2035*.

Ju mer komplext ett system eller en utmaning är, desto enklare behöver vi möta det. Med hjälp av följande vägledande principer underlättar vi för vårt gemensamma system att leverera för kronobergarnas bästa.

- Vi utgår alltid från vad som blir bäst för kronobergaren.
- Vi tar tag i problem direkt.
- Vi bidrar med vår kompetens och samverkar vid behov.
- Vi återkopplar till steget före och underlättar för steget efter.
- Vi gör det tillsammans!

Utifrån strategin bygger vi en gemensam modell för uppföljning och regelbunden analys som skapar förutsättningar för en gemensam planering inför kommande år. Underlag och förslag på prioriterade områden lyfts därefter till politisk dialog i kommunalt forum, där beslut om inriktning kan fattas i bred samverkan. Arbetet konkretiseras i en gemensam plan för samverkan.

Strategin är framtagen i samverkan mellan Region Kronoberg och länets åtta kommuner genom *Ledningsgrupp för samordning av länets hälso- och sjukvård, skola och socialtjänst*. Dokumentet har utarbetats i dialog med förtroendevalda, patientföreningar, kronobergare, professions-/funktionsrättsnätverk och tjänstepersoner i respektive organisation. Strategin ska framförallt fungera som ett verktyg för chefer och ledare men ska också beskriva en riktning för dig som medarbetare, kronobergare och samarbetspartner.

Tillsammans möter Vi framtiden!

I texten används genomgående ordet **Vi**. Med det menas; Region Kronoberg och länets kommuner Alvesta, Lessebo, Ljungby, Markaryd, Tingsryd, Uppvidinge, Växjö och Älmhult.

Med begreppet **Socialtjänst** avses stöd, service och omsorg till äldre, vissa funktionshindrade samt individ- och familjer.

Med begreppet **Skola** avses elevhälsans arbete. Även perspektivet elevhälsoarbete i form av skolans gemensamma systematiska arbete med elevers lärande, utveckling och hälsa som en viktigt främjande faktor för kronobergarens framtida hälsa.

Med begreppet **Hälso- och sjukvård** avses kommunal och regional primärvård, sjukhusvård, psykiatri, rehabilitering, habilitering, rättspsykiatri samt tandvård.

ATT MÖTA EN HÄLSO- OCH SJUKVÅRD, SKOLA OCH SOCIALTJÄNST I FÖRÄNDRING

Hälso- och sjukvård, skola och socialtjänst utgör ett komplext system av många olika beslutsnivåer, vårdgivare, professioner och framför allt av många olika individer vars behov som ska mötas. Med en omvärld i ständig förändring påverkas förutsättningarna för verksamheterna både direkt och indirekt av en mängd faktorer. Det kan innebära stora utmaningar för det offentliga att fullgöra sitt uppdrag, men det kan också innebära goda möjligheter att utveckla och stärka välfärden.

EN HÅLLBAR UTVECKLING I EN FÖRÄNDERLIG TID

Globala utmaningar som exempelvis pandemier, klimatförändringar, antibiotikaresistens, krig och konflikt kräver gemensamma krafttag på många olika nivåer i samhället. Kommuner och regioner har en central roll i arbetet med att växla om till ekologiskt, ekonomiskt och socialt hållbara levnadsmönster. Genom att lyfta blicken och ta hänsyn till det som sker omkring oss, kan vi vara bättre rustade att leda utvecklingen i en medveten och önskad riktning. Sverige placerar sig ofta högt i internationella jämförelser bland annat vad gäller demokrati, pressfrihet och jämställdhet. Graden av tillit och förtroende i samhället är viktig för en hållbar och demokratisk utveckling. I Kronoberg finns en kultur av tilltro mellan människor och ett självförtroende att agera som behöver understödjas. Samtidigt ser vi en utveckling med ökande hälsoklyftor och ekonomisk ojämlikhet i befolkningen.

SAMVERKAN OCH SAMHÄLLSBYGGGE

Ur ett nationellt perspektiv har Kronobergs län en stor befolkning utanför tätort och en landsbygd med förhållandevis god tillgång till service, trots en ganska gles struktur. En utmaning är hur detta ska kunna upprätthållas med ett minskande befolkningsunderlag. Att öppna upp för mer samverkan med andra aktörer och omgivande län är viktigt för att ta välfärden i Kronoberg in i framtiden. Hälso- och sjukvård, skola och socialtjänst är några av många samhällsbyggare som, beroende på hur verksamheten bedrivs, kan bidra till att stärka länets attraktivitet. För att våra verksamheter ska utvecklas hållbart, med hänsyn till både invånarnas behov och länets geografiska förutsättningar, krävs en fördjupad samverkan. Denna bör omfatta perspektiv som digital och fysisk infrastruktur, kollektivtrafik, offentlig och privat service samt samverkan med länets näringsliv och akademi.

DEMOGRAFI, EKONOMI OCH FÖRSÖRJNINGSKVOT

Under de senaste decennierna, särskilt sedan mitten av 00-talet, har Kronobergs län haft en påtaglig befolkningstillväxt. 2025 års befolkningsprognos visar däremot på en blygsam befolkningstillväxt för Kronoberg. Mellan 2026–2036 förväntas antalet invånare i länet öka med 1,2 procent. Antalet äldre, 80+, förväntas öka betydligt medan åldersgruppen 0–19 år istället minskar. Antalet invånare i arbetsför ålder, 20–64 år, förväntas öka marginellt.

Dessa demografiska förändringar medför att försörjningskvoten förväntas öka. Enligt prognoser fram till år 2036 väntas en ökning i Kronoberg från dagens 82,6 till 83,1. Detta innebär att färre kommer att behöva försörja fler, att varje person i arbetsför ålder kommer att behöva försörja nära 0,83 personer utöver sig själv.

Den snabba utvecklingen av teknik, behandlingar och läkemedel ger oss stora möjligheter att förbättra den offentliga verksamheten, samtidigt som begränsningar i ekonomin kräver hårdare prioriteringar. Satsningar inom hela välfärdssystemet kommer fortsatt vara viktigt, men behovet av ett förstärkt förebyggande perspektiv är centralt. Nya styrande principer behöver ligga till grund för en omfördelning av resurser med syfte att åstadkomma såväl ökad kvalitet som bättre tillgänglighet och ett mer effektivt resursutnyttjande.

HÄLSOLÄGE OCH BEHOVSGRUPPER

Bortsett från pandemiåret 2020 har medellivslängden i Sverige ökat sedan 70-talet och hälsan förbättrats i alla åldersgrupper. Den självskattade hälsan har generellt rört sig i positiv riktning, men förekomsten av psykisk ohälsa och ensamhet i befolkningen ökar i flera grupper. Skillnaderna i hälsa varierar mellan olika socioekonomiska grupper och mellan könen. Många faktorer påverkar en individs hälsa, vissa kan individen själv påverka, andra inte. Men även de faktorer som individen kan påverka beror på förutsättningar, där har vi som offentliga aktörer ett ansvar att se till hela personens situation.

Barns och ungas hälsa i Sverige är i flera avseenden bland den bästa i världen, men förutsättningar för att uppnå en god och jämlik hälsa varierar. Främjande och förebyggande insatser för barn och unga behöver säkerställas i samverkan. Att gå ut skolan med godkända betyg är en stark indikator för framtida hälsa. Kronoberg följer i stort den nationella utvecklingen, vilket dessvärre pekar på en nedåtgående trend.

Barn som växer upp i familjer där det förekommer missbruk eller psykisk ohälsa riskerar allvarliga konsekvenser för sin hälsa, skolgång och framtida arbetsliv. Ekonomiska analyser visar att samhället skulle kunna spara upp till 35 miljarder kronor årligen om vi lyckas förhindra att dessa barn själva utvecklar liknande problem i vuxen ålder. Med rätt stöd i rätt tid kan vi bryta det destruktiva mönstret och ge barnen en bättre framtid.

Andelen kronobergare med kronisk sjukdom, som till exempel vissa former av hjärt-kärlsjukdom, diabetes, lungsjukdom, cancer, ledsjukdom och psykisk ohälsa, ökar. Behoven av rätt behandling och resurseffektiva arbetssätt ökar. Det sker bland annat genom preventiva åtgärder och stärkt egenvård. Hälsosamma levnadsvanor stödjer en positiv hälsoutveckling och kan bidra till att förhindra sjukdomsutveckling. Multisjuklighet som är särskilt vanligt hos äldre ställer också större krav på samordnade insatser.

KUNSKAPSBASERADE ARBETSSÄTT

Svensk hälso- och sjukvård, skola och socialtjänst är kunskapsintensiva sektorer och håller generellt en hög kvalitet, men det finns en stor variation i hur bästa tillgängliga kunskap tillämpas. För att säkerställa en kunskapsbaserad, jämlik och resurseffektiv verksamhet av hög kvalitet är en tydlig struktur för kunskapsstyrning nödvändig. Den ska möjliggöra tillgång till nationellt, regionalt och lokalt kunskapsstöd i varje möte mellan profession och invånare samt vara ett stöd vid ledning, styrning och prioritering.

En framgångsfaktor är att det måste finnas förutsättningar för ett starkt och uthålligt utvecklings- och forskningsfokus i alla delar av verksamheten oavsett huvudman. Utvecklingen av akademiska verksamheter som fungerar som en bro mellan akademi och praktik är ett sätt att integrera forskningen i vardagen. När kunskap omsätts metodiskt i det dagliga arbetet kan vi möta invånarnas behov på bästa sätt.

INFORMATIONSDRIVNA ORGANISATIONER

Informationsflödet i dagens samhälle är påtagligt vilket medför att kraven på en medveten hantering ökar. Att vara en informationsdriven organisation innebär att data och kunskap används som stöd i vardagen – från planering till utveckling. Beslut grundas på fakta, erfarenheter och insikter, snarare än magkänsla eller invanda mönster. Statistik om invånarnas behov kan till exempel ligga till grund för en mer effektiv resursplanering. Genom tidig identifiering av mönster och trender möjliggörs också ett stärkt förebyggande arbete, vilket kan bidra till att vi undviker problem eller försämrad hälsa. Med rätt information skapas förutsättningar för att agera på rätt sätt och i rätt tid.

Informationsdrivet arbete är nära kopplat till digitalisering. Med digitala verktyg blir det enklare att samla in, analysera och dela information, vilket stärker samarbete och lärande i vardagen. För att lyckas krävs kompetensutveckling så att alla känner sig trygga att använda data och digitala verktyg som stöd i vardagen. Tillsammans bygger vi en kultur där kunskap och information driver förbättring - varje dag.

DEN DIGITALA UTVECKLINGEN

Den digitala utvecklingen har på några decennier möjliggjort ett helt nytt samhälle. Förutsättningarna för individen att själv styra och bidra i sin vardag har för flertalet förstärkts avsevärt. Kronobergaren förväntar sig digitala kontaktvägar med hög tillgänglighet. Utvecklingen kommer i och med det att bidra till att många offentliga verksamheter i allt större utsträckning blir platsoberoende. Samtidigt som offentlig verksamhet behöver ta till sig av ny, innovativ teknik för att skapa möjlighet för invånare att dra nytta av digitaliseringens fördelar så behöver även tillgång till service för de grupper som inte är digitala säkerställas.

MÅLBILD: NÄRA KRONOBERGAREN

År 2036 är region och kommuner i Kronoberg nära invånarna genom ett hållbart, jämlikt och sammanhållet system där varje kronobergare får rätt stöd i rätt tid – oavsett bostadsort eller livssituation. Våra samlade resurser används effektivt och verksamheter utformas utifrån kronobergarens behov, förmågor och förutsättningar.

Vi arbetar för trygghet, livskvalitet och jämlik hälsa i vardagen. Särskilt fokus läggs på hälsan hos barn, unga och särskilt sårbara grupper genom tidiga och samordnade insatser. Genom hälsofrämjande och proaktiva arbetssätt möter vi invånarna tidigt och anpassar information och stöd individuellt.

Vi främjar livslångt lärande och erbjuder kunskapsbaserade, jämlika och resurseffektiva verksamheter. Med fokus på relationer och tillgänglighet tar vi tillvara på invånarnas erfarenheter och bidrar till att stärka deras egna resurser.

Vi bygger robusta verksamheter som bidrar till vårt totalförsvar och i samverkan med invånarna kan vi bidra till en hållbar regional utveckling. Med primärvården som nav verkar vi i ett samordnat system som möter hela individens behov i samverkan med skola, socialtjänst och annan specialistvård.

Vi använder digitaliseringen som en möjliggörare. Tillsammans med mobila, flexibla och mer integrerade arbetssätt skapar vi förutsättningar för sömlösa kontakter, ökar tillgängligheten, delaktigheten och stärker det förebyggande arbetet.

Vi tar avstamp i frågan - **Vad är viktigt för dig?** - för att i varje kontakt kunna möta kronobergaren utifrån sina behov och förutsättningar.

VÄGEN DIT

För att ta oss närmare kronobergaren behöver vi prioritera och fokusera. Följande fyra strategiska inriktningar vägleder oss på vägen:

- Kronobergarnas behov ska mötas på lika villkor och med hög kvalitet
- Kronobergarnas behov ska mötas nära och samordnat
- Kronobergarna är aktiva medskapare utifrån sina förutsättningar
- Kronobergarnas behov ska mötas med kompetens och arbetsglädje

1 STRATEGISK INRIKTNING**KRONOBERGARNAS BEHOV SKA MÖTAS PÅ LIKA VILLKOR OCH MED HÖG KVALITET****SÅ MÖTER DEN STRATEGISKA INRIKTNINGEN MÅLBILDEN 2036****VI MÖTER KRONOBERGARNA PÅ LIKA VILLKOR**

Vi leder och organiserar våra verksamheter i syfte att ge förutsättningar för en god och jämlik hälsa, stöd, vård och omsorg för hela befolkningen oberoende av var i länet individen lever och bor. Jämlika insatser handlar inte om att ge samma till alla utan om att erbjuda och ge insatser utifrån behov och på lika villkor. De med störst behov ska ges företräde. Insatser ska ges med respekt för alla människors lika värde och för den enskilda människans värdighet.

Genom förebyggande, behandlande och rehabiliterande insatser i samråd med kronobergaren har vi en unik möjlighet att stödja en positiv hälsoutveckling. Vi behöver tillsammans möta de ojämlikheter som finns i befolkningens hälsoutveckling och bättre anpassa insatser med utgångspunkt i aktuell kunskap om behov och målgrupp.

Alla verksamheter – oavsett vem som driver dem – ska ha förutsättningar att erbjuda en jämlik och likvärdig service. Exempel på insatser som riktar sig till hela befolkningen är barnhälsovård, elevhälsa och tandvård för barn. Samtidigt kan vi också behöva göra mer för barn och familjer som löper ökad risk för ohälsa.

VI ARBETAR TILLSAMMANS FÖR KRONOBERGARNAS BÄSTA

För att skapa trygghet och högt förtroende hos kronobergarna krävs ett starkt och medvetet samarbete inom och mellan våra verksamheter. Det är i det enskilda mötet med invånaren som värde skapas – men det bygger på att vi arbetar tillsammans mot samma mål.

Genom gemensamma arbetssätt och ett delat ansvar mellan ledning, chefer och medarbetare kan vi säkerställa att varje möte präglas av professionalitet, omtanke och engagemang. Ett personcentrerat och hälsofrämjande förhållningssätt behöver genomsyra hela verksamheten – inte som enskilda insatser, utan som en del av en gemensam kultur.

Samarbetet över enheter, verksamheter och yrkesgrupper är avgörande för att ge ett sammanhållet stöd till varje individ vi möter. Tillsammans stärker vi kronobergarnas tilltro till den egna förmågan, samtidigt som vi bygger förtroende för våra verksamheter. Den gemensamma målbilden utgår från att vi gör detta tillsammans för kronobergarnas bästa. Det bidrar också till ökad meningsfullhet och en känsla av sammanhang i det dagliga arbetet för oss alla.

VI ARBETAR PROAKTIVT, INNOVATIVT OCH HÅLLBART

För att möta framtidens utmaningar behöver vi arbeta med både struktur och nytänkande. Det kräver ett ledarskap som vågar tänka nytt – men också ett gemensamt ansvar för att agera hållbart, både socialt, ekologiskt och ekonomiskt.

Vi ska använda våra resurser klokt och långsiktigt. Med tydlig styrning, gemensamma arbetssätt och ett ständigt förbättringsarbete skapar vi en trygg och

jämlik service för alla. Det innebär att vi utgår från fakta, gör tydliga prioriteringar och vågar prova nya lösningar. För att lyckas med det behöver vi också följa upp, utvärdera och kvalitetssäkra det vi gör – och anpassa oss efter ny kunskap och aktuellt läge.

Vi följer hälsoläget i befolkningen och agerar när vi ser skillnader mellan grupper eller mellan kvinnor och män. För att nå en jämlik hälsa krävs både breda insatser för hela befolkningen och riktade insatser för dem som behöver mer stöd. Vi arbetar också aktivt för att undvika att människor faller mellan stolarna – och ser till att våra verksamheter hänger ihop. För att öka vår förmåga att tänka nytt behöver vi också involvera invånare, företag, civilsamhälle, universitet och andra offentliga aktörer i att forma framtidens hälso- och sjukvård, skola och socialtjänst.

I ett förändrat omvärldsläge är det viktigt att vi fortsätter arbeta aktivt med säkerhet och beredskap. Kronobergarna ska kunna känna sig trygga med att vi kan upprätthålla vår verksamhet – även vid kris eller höjd beredskap.

VI ANVÄNDER DIGITALISERINGEN SOM MÖJLIGGÖRARE

Digitalisering ska vara en integrerad del i utvecklingen av våra verksamheter. Vi stärker förutsättningarna för informationsdriven verksamhet genom att systematiskt använda data för att förstå behov, följa upp våra resultat och fatta välgrundade beslut på både individ- och systemnivå.

Genom att utveckla realtidsdata kan vi agera mer proaktivt. Vi följer också teknikutvecklingen och identifierar nya smartare arbetssätt och investerar i ny teknik såsom artificiell intelligens, beslutsstöd och automatisering där det kan skapa värde för invånare och medarbetare.

2 STRATEGISK INRIKTNING**KRONOBERGARNAS BEHOV SKA MÖTAS NÄRA OCH SAMORDNAT****SÅ MÖTER DEN STRATEGISKA INRIKTNINGEN MÅLBILDEN 2036****VI UTVECKLAR NYA SÄTT ATT VARA TILLGÄNGLIGA**

Vi vill att det ska vara enkelt för kronobergarna att komma i kontakt med oss. Tillgänglighet handlar om mer än öppettider och teknik. Vi måste också ta hänsyn till individens fysiska, psykiska och kommunikativa förmågor när vi planerar och organiserar våra verksamheter. Målet är att göra det så enkelt som möjligt att få kontakt, få rätt hjälp – och kunna bo kvar hemma med stöd, om det är det man vill. För att lyckas behöver vi bli mer flexibla. Vi ska kunna möta invånaren med rätt kompetens, på rätt sätt och i rätt tid – oavsett om det är digitalt eller fysiskt.

Därför behöver vi tillsammans utforma och erbjuda flera olika kontaktvägar, både digitala och fysiska, som kompletterar varandra och utgår från invånarnas behov och förutsättningar. Vi vill göra det lättare att använda våra digitala tjänster och se till att de fungerar smidigt över verksamhetsgränser, till nytta för både medarbetare och invånare. Alla som vill ska få möjlighet att använda den digitala tekniken i den utsträckning som passar dem.

Genom att tänka "digitalt först, fysiskt när det behövs" frigör vi resurser till dem som behöver fysiska möten – och minskar samtidigt onödig administration. Det gör att vi kan erbjuda vår kompetens på fler platser och i fler situationer. Vi utvecklar tillgängligheten i hela länet, men satsar särskilt på våra regionala kärnor och strategiska noder – platser som också är viktiga för sitt omland. Tillsammans med länstrafiken och samhällsplaneringen vill vi skapa en helhet som gör det lättare att nå oss, oavsett var i länet man bor.

VI SÄKERSTÄLLER KONTINUITET OCH SAMORDNING

Vi behöver arbeta systematiskt för att säkerställa att de personer som är i behov av kontinuitet och samordning får det. Kontinuitet i kontakten skapar en relation som både skapar tillit och trygghet. Det stärker också medarbetares engagemang och verksamhetens effektivitet. När kontinuiteten brister söker individer ofta vård och stöd i högre utsträckning. En hög kontinuitet ökar förutsättningarna för gott och säkert omhändertagande, vilket är särskilt angeläget för multisjuka, i alla åldrar, och för gruppen barn och unga.

För att stärka den fysiska, psykiska och sociala hälsan bland barn och unga ska vi fortsätta arbeta för en trygg och säker uppväxt för varje barn genom främjande, tidiga och samordnade insatser som utgår från barnets behov enligt Kronobarnsmodellen. Modellen vilar på barnkonventionen och barnets rätt att vara delaktig. Den bygger också på att skapa tillit mellan barnet, vårdnadshavare och våra olika verksamheter.

Inom hälso- och sjukvården ska vi, vid behov, erbjuda fast vårdkontakt, fast omsorgskontakt och/eller fast läkarkontakt samt individuell planering enligt

modellen för dokumenterad överenskommelse. Kronobergaren ska vara delaktig och känna sig trygg med att veta vilka vårdinsatser som är planerade och vad som blir nästa steg. Den vård, stöd och omsorg som inte kan bedrivas nära på grund av kvalitets- eller effektivitetsskäl, ska koncentreras inom regionen eller i vårdssamverkan med andra regioner och myndigheter.

VI SAMVERKAR MED PRIMÄRVÅRDEN SOM NAV

Mer resurser ska riktas till de delar i systemet som har goda förutsättningar att hantera både närhet till kronobergaren och komplexitet i fysiska, psykiska och sociala tillstånd. Primärvårdens centrala roll i välfärdssystemet behöver fortsatt stärkas för att kunna vara navet för kronobergaren. Det handlar om att primärvården ska ansvara för medicinsk bedömning och behandling, förebyggande arbete, omvårdnad och rehabilitering som inte kräver andra medicinska eller tekniska resurser, eller annan kompetens som inte finns på primärvårdsnivå.

När patientens tillstånd kräver resurser och kompetens som inte kan tillgodoses inom den egna verksamheten ska det finnas tydliga strukturer för samordning mellan vårdnivåer inom den egna organisationen och över organisationsgränser. Systemet måste vara begripligt för invånare, medarbetare, patienter och närstående. I arbetet med att vidareutveckla systemet är samverkan och en gemensam långsiktig planering mellan vårdnivåer, vårdgivare och andra aktörer en förutsättning.

3 STRATEGISK INRIKTNING

KRONOBERGARNÄR ÄR AKTIVA MEDSKAPARE UTIFRÅN SINA FÖRUTSÄTTNINGAR

SÅ MÖTER DEN STRATEGISKA INRIKTNINGEN MÅLBILDEN 2036

VI ARBETAR FÖREBYGGANDE OCH HÄLSOFRÄMJANDE FÖR EN FRISKARE FRAMTD

En god och jämlik hälsa i hela befolkningen, genom hela livet, kräver insatser med ett starkt förebyggande och hälsofrämjande fokus, oavsett verksamhetsområde. Vi behöver samverka och arbeta systematiskt och tillsammans med kronobergarna för att förebygga sjukdom, förhindra försämring och minska risken för återinsjuknande. Vår roll är att stötta människor i att själva kunna påverka sin hälsa. Därför ska stöd för egenvård och hälsosamma levnadsvanor integreras i våra processer och i varje individuell planering. Det innebär att vi i varje möte ska ha ett hälsofrämjande förhållningssätt där vi ser och stärker personens egna resurser och förmågor – både fysiskt och psykiskt. Ett särskilt fokus behöver finnas på förebyggande insatser och tidiga tecken på ohälsa hos barn och unga. God fysisk, psykisk och social hälsa är nödvändig för att skolan ska kunna utföra sitt uppdrag och för att eleverna ska kunna få goda förutsättningar att utvecklas på bästa sätt.

Kronobergarna bör betraktas som en resurs och rustas för livets med- och motgångar. Genom att fokusera på hälsa och möta varje individ utifrån ett helhetsperspektiv, skapar vi bättre förutsättningar för ett ökat välbefinnande. Det förebyggande uppdraget omfattar såväl patienter som befolkning. Vi behöver stärka våra strukturer för tidigt upptäcka psykisk ohälsa, våld i nära relationer och missbruk.

Vi har också ett särskilt ansvar för att sprida kunskap och ta initiativ till dialog, forskning och utveckling. Det förebyggande och hälsofrämjande arbetet ska vara en självklar del i verksamhetens uppföljning och utveckling.

VI FRÄMJAR KRONOBERGARNAS DELAKTIGHET

Vi utgår från ett personcentrerat förhållningssätt där vi har en nära och respektfull dialog med individen och deras närstående. Det innebär att vi ser varje kronobergare som en aktiv partner i de insatser som ges. Ett personcentrerat förhållningssätt bygger på jämlik samverkan mellan invånare och medarbetare, där insatser utformas gemensamt. Beslut fattas i samråd, med individens kunskap, erfarenheter, motivation och resurser som grund. Vi ska främja ett aktivt medskapande i samhället och människors möjligheter att mötas och ta stöd av varandra. Ett särskilt fokus ska finnas på att stärka delaktigheten för personer med nedsatt autonomi samt barns rätt till delaktighet – både som patienter och närstående. Våra lokaler och fysiska miljöer ska vara ändamålsenliga och främja delaktighet i mötet med våra verksamheter. Utöver detta ska kronobergare också erbjudas möjlighet att bidra till verksamheternas förbättrings- och utvecklingsarbete på ett systematiskt och strukturerat sätt.

VI KOMMUNICERAR INKLUDERANDE

För att kunna vara delaktig och ta till sig av de insatser som erbjuds behöver varje individ kunna hitta, förstå, värdera och använda hälsoinformation. Vi efterfrågar systematiskt kronobergarens kunskap och deras behov av information och anpassar insatser efter individuella behov och förutsättningar. Generell information och kommunikation ska vara tydlig och samordnad, ta hänsyn till samhällets mångfald och erbjudas på olika sätt. Kronobergaren ska ha möjlighet att delge våra verksamheter information inför sin kontakt med oss samt att ha tillgång till sin journal och vårdplanering. Det är viktigt att det finns rutiner och arbetssätt som säkerställer att information på ett ändamålsenligt sätt kan flöda mellan instanser så att kronobergaren inte behöver upprepa eller vara informationsbärare.

En stor andel kronobergare är handlingskraftiga och kan, med rätt information och stöd, fatta kloka beslut om sin hälsa. Digitaliseringen av våra verksamheter ska ge kronobergaren bättre möjligheter att vara delaktiga i sin egen vård genom digitala kanaler, egenmonitorering och förbättrad informationsdelning – vilket stärker självbestämmande och hälsa. Kronobergarnas egen kunskap och information är en viktig faktor för patientsäkerheten.

4 STRATEGISK INRIKTNING**KRONOBERGARNAS BEHOV SKA MÖTAS MED KOMPETENS OCH ARBETSGLÄDJE****SÅ MÖTER DEN STRATEGISKA INRIKTNINGEN MÅLBILDEN 2036****VI UTVECKLAR VÅRT LÄRANDE FÖR EN KUNSKAPSBASERAD VERKSAMHET**

Kultur och struktur ska stimulera kontinuerligt lärande och erfarenhetsutbyte inom och mellan professionsgrupper, verksamheter och vårdgivare. Verksamhetsnära forskning och utveckling, med aktiv medverkan av kronobergare och ökade kliniska prövningar, ska tillsammans skapa förutsättningar för en kunskapsbaserad och jämlik verksamhet.

Kronobergare ska, i samma utsträckning som i universitetsregioner, få möjlighet att vara med i forskningsstudier. Chefer och ledare ska driva utvecklingsfrågor i sin verksamhet och medarbetare ska delta aktivt utifrån sin kompetens.

Verksamheternas tillgång till data för uppföljning, prioritering och förbättringsarbete är en viktig förutsättning. Vår struktur för kunskapsstyrning ska bygga på nära samverkan mellan linjeorganisationen och den kunskapsorganisation som stöttar beslutsfattande och utveckling. Syftet är att varje verksamhet ska kunna utvecklas och arbeta utifrån bästa tillgängliga kunskap – och att denna kunskap ska finnas tillgänglig i varje möte med kronobergaren. Vi ska delta och bidra i nationella och regionala samverkansstrukturer.

VI HAR LÄTTILLGÄNGLIGA VERKSAMHETSSTÖD

Kunskaps- och beslutsstöd ska vara integrerade och samordnade i de system som används i verksamheternas vardag. Relevanta och uppdaterade riktlinjer och rekommendationer ska vara lättillgängliga och stödja säkra och jämlika insatser utifrån kronobergarens behov. Digitala lösningar med samordnad support ska underlätta för medarbetare att, tillsammans med kronobergaren, fatta beslut om bästa insats. Vi ska vara en aktiv part i den nationella utvecklingen av kunskaps- och beslutsstöd och digitala lösningar. Verksamhetsnära administrativa stöd ska vara ändamålsenliga och användarvänliga.

VI ARBETAR PÅ TOPPEN AV VÅR KOMPETENS

Våra verksamheter ska ha en god arbetsmiljö där medarbetare upplever arbetsglädje, meningsfullhet och trygghet i att kunna arbeta utifrån toppen av sin kompetens. Ett aktivt arbetsmiljöarbete för hälsofrämjande arbetsplatser ska stödja hållbart ledar- och medarbetarskap och en god arbetshälsa.

Kompetensutveckling ska erbjudas till chefer och medarbetare, främst utifrån organisationens och verksamhetens behov, men även utifrån den egna professionella utvecklingen. Vi ska skapa förutsättningar för gemensamma organisationsöverskridande utbildningssatsningar. Vi ska även uppmuntra kunskapsöverföring mellan professioner genom att stödja mer teambaserade

arbetssätt. Vi arbetar aktivt för att stärka forskningsperspektivet och utvecklingen av akademiska verksamheter. Genom att erbjuda attraktiva arbetsplatser kan våra verksamheter bättre bemannas med egen personal.

SÅ ARBETAR VI TILLSAMMANS

Hur vi agerar var för sig och gemensamt avgör hur vi kan få kraft i att nå målbilden. I följande avsnitt presenteras den gemensamma styrmodell som ska komplettera våra respektive organisationers styrmodeller. Även de samverkansforum som finns mellan region och kommun presenteras kort. Avsnittet redogör för hur vi konkret kommer arbeta tillsammans för att göra verklighet av målbilden **Nära kronobergaren**.

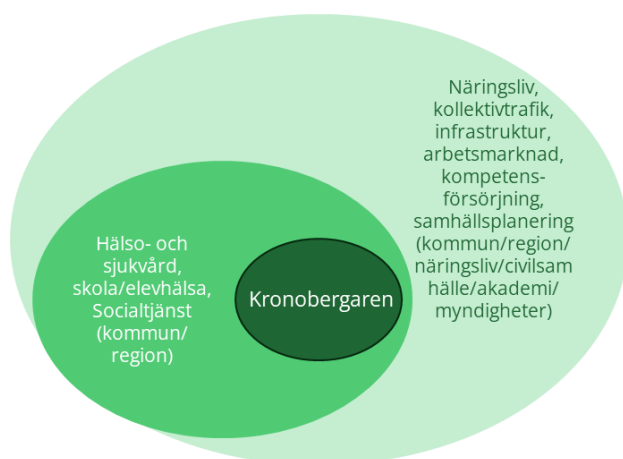
Nära kronobergaren tar avstamp i den regional utvecklingsstrategin *Framtidens Kronoberg i världen* (Figur 1). Nästa steg i konkretiseringen av strategin är att utarbeta en gemensam plan för samverkan inom hälsa, stöd, vård och omsorg. Den yttersta konkretiseringsnivån i samverkan är våra läns gemensamma avtal och överenskommelser som uppdateras regelbundet.

Figur 1. Konkretiseringstrappa för läns gemensamma dokument

VI STYR OCH LEDER TILLSAMMANS

Vi agerar i ett mycket större system idag än vad vi tidigare gjort, kontexten är global. Det som sker i omvärlden har stor påverkan på vår region och detta behöver vi ta hänsyn till när vi styr och leder. Att utöva ett systemledarskap innebär att se hela systemet som en enhet där alla aktörer bidrar till den gemensamma nyttan. Detta inkluderar att skapa gemensamma mål och strategier som alla aktörer arbetar mot. Ett systemledningsperspektiv kräver en hög grad av flexibilitet och förmåga att anpassa sig till förändrade förutsättningar och behov. Det handlar om att kunna möta komplexa utmaningar med gemensamma lösningar över organisationsgränser.

Figur 2. Illustration av systemets olika lager

För att ett systemledarskap ska fungera effektivt är det viktigt att det är tydligt vem som ansvarar för vad. Det skapar trygghet och förutsägbarhet för alla inblandade. Systemledarskap innebär också att kontinuerligt följa upp och utvärdera verksamheten för att säkerställa att målen uppnås och att verksamheterna ständigt förbättras. Det inkluderar även att arbeta med kompetensutveckling och att implementera bästa tillgängliga kunskap.

Omställningsarbete i samverkan mellan regionen och länets kommuner kräver att vi löpande utvecklar vår systematik och kapacitet att leda och styra systemet tillsammans. Det kräver också fortsatt utveckling av samverkan med de aktörer som befinner sig i systemets nästa lager.

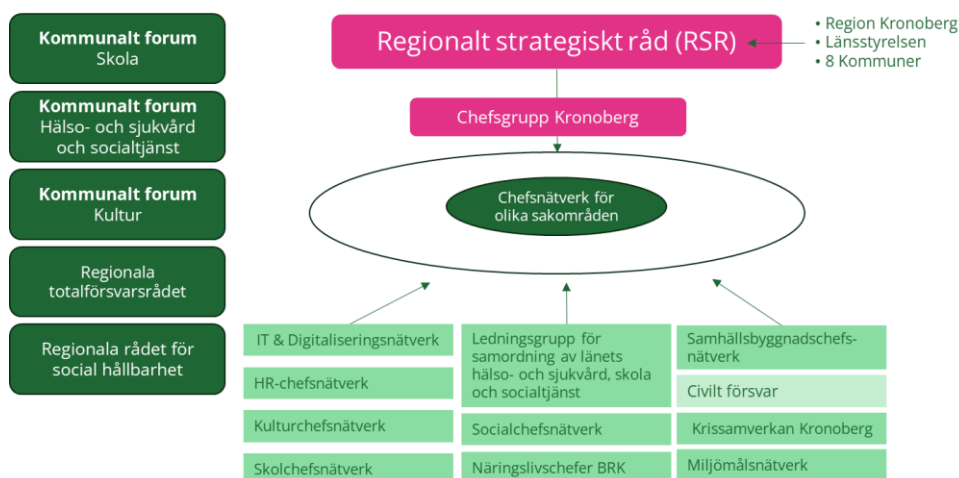
Vägledande principer

Ju mer komplext ett system eller en utmaning är, desto enklare behöver vi möta det. Med hjälp av följande vägledande principer underlättar vi för vårt gemensamma system att leverera för kronobergarnas bästa.

- Vi utgår alltid från vad som blir bäst för kronobergaren.
- Vi tar tag i problem direkt.
- Vi bidrar med vår kompetens och samverkar vid behov.
- Vi återkopplar till steget före och underlättar för steget efter.
- Vi gör det tillsammans!

Struktur och organisation

I Kronoberg arbetar vi i samverkan med Länsstyrelsen utifrån följande struktur (figur 3).

Figur 3. Illustration av länssamverkan Kronobergs län

Regionalt strategiskt råd (RSR) består av länets kommunchefer, regiondirektör, landshövding, samt politiska presidier. Syftet med rådet är att stärka arbetet med långsiktiga utvecklingsfrågor i hela Kronoberg. Kommunchefsgruppen bereder ärenden som har sin utgångspunkt i den regionala utvecklingsstrategin samt aktuella områden som stärker samarbeten och stödjer kommuner, länsstyrelsen och regionen i sitt arbete. RSR ger i uppdrag åt underliggande chefsnätverk att prioritera arbete kring strategiska områden. Arbetet med omställningen av våra välfärdssystem gynnas av att socialtjänsten, vården, skolan tillsammans utövar ett systemledarskap med gemensamma prioriteringar och styr mot gemensam målbild.

De kommunala forumen för skola samt hälso- och sjukvård och socialtjänst är politiska samverkansarenor mellan länets åtta kommuner och Region Kronoberg. Forumen hanterar frågor som rör gemensamma prioriteringar i samverkan mellan hälso- och sjukvård, skola och socialtjänst i Kronoberg.

Ledningsgrupp för samordning av länets hälso- och sjukvård, skola och socialtjänst leder, genomför och följer upp arbetet utifrån den gemensamma målbilden *Nära kronobergaren*. Ledningsgruppen utgör en strategisk nivå för länssamverkan utifrån strategin och ansvarar för att bära arbetet vidare i respektive linjeorganisation. Ledningsgrupp för samordning består av hälso- och sjukvårdens ledning samt länets social- och skolchefer.

Regionala samverkans- och stödstrukturer (RSS) samordnas av SKR, Sveriges kommuner och regioner, och stödjer samverkan i frågor som rör kunskapsutveckling och kunskapsstyrning i socialtjänst och hälso- och sjukvård. RSS fungerar som en länk mellan den nationella, regionala och lokala nivån.

Som stöd till ledningsgruppen finns ett par *stödkonstellationer* på taktisk nivå som respektive huvudman bidrar till.

- Analys, planering och uppföljning
- Avtal och överenskommelser
- Vårdförlopp
- Kronobergsmodellen

Tillfälliga uppdragsgrupper kan tillsättas av ledningsgruppen efter behov.

Ett systematiskt arbetssätt

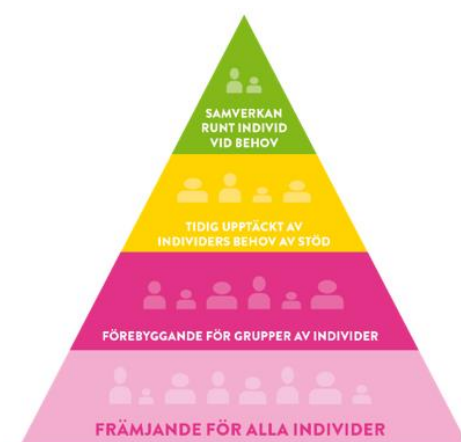
Strukturen för ledning, styrning och genomförande av strategins mål och riktning bygger på ett processororienterat arbetssätt. Förhållningssättet har sin utgångspunkt i flöden – från behov till tillfredsställt behov – oberoende av huvudmannaskap.

Var och en tar ansvar för sin del i processen, men också för att det blir en sammanhållen helhet. En avgörande del i arbetsmetoden är att definiera och fastställa övergripande huvudprocesser och riktningssmål för ledning och styrning samt stöd. I ett strukturerat samarbete över de organisatoriska gränserna främjas kvalitet och effektivitet genom ett gemensamt ansvar för måluppfyllelse. När nya initiativ, förändringar och behov beaktas i respektive huvudprocess konkretiseras Nära kronobergaren i samverkan med övriga strategier och planer som tillsammans framträder som en sammanhållen helhet. Målet är att skapa en struktur där vi ser helheten och skapar värde för kronobergaren i hela kedjan. Processororientering handlar ytterst om att *skapa värde för de vi är till för*.

För att säkerställa en effektiv och behovsorienterad mål- och resultatstyrning bryts respektive huvudprocess ned i mer konkreta och uppföljningsbara riktningssmål som analyseras med hjälp av indikatorer. Uppdrag som rör flera huvudmän samordnas och leds inom den huvudprocess som uppdraget berör. Genom systematiskt kvalitetsarbete arbetar vi kontinuerligt med mindre förbättringar parallellt med större utvecklingsåtgärder. Detta innebär att vi behöver arbeta utifrån två logiker, både kvalitetsledning och innovationsledning.

Behovsanalyser

Vi styr och leder systemet med utgångspunkt i kronobergarens behov och förutsättningar. Det handlar om att se till helheten, ta hänsyn till olika faktorer som påverkar människors liv, identifiera behoven och prioritera insatser på olika nivåer (figur 4). Det kan handla om främjande insatser som behöver göras för alla, förebyggande insatser för grupper av individer, tidig upptäckt av individer som har behov av stöd eller de individer som befinner sig i toppen av pyramiden, som ofta har många olika insatser där behoven av samverkan och samordning är stora. Inför planering genomförs gemensamma länsövergripande behovsanalyser. När det är möjligt ska de olika behovsnivåerna beaktas i framtagandet av nya arbetssätt, rutiner och processer mellan huvudmännen.

Figur 4. Behovspyramiden

Kärnuppdraget

För att kunna leverera mesta möjliga nytta för kronobergarna, med gemensamma resurser, leds och styrs arbetet med hjälp av tre huvudprocesser. Dessa spänner över flertalet lagrum, tillika olika huvudmannaansvar, och sammanfattas enligt följande:

1. Ge omsorg, stöd och vård
2. Främja hälsa
3. Verka för ett livslångt lärande

För att huvudprocesserna ska kunna omsättas mer konkret i planering, genomförande, uppföljning och förbättring bryts dessa ner i riktningmål som består av SKRs fokusförflyttningar. Dessa ramar in de förflyttningar som behöver göras inom både hälso- och sjukvård, skola och socialtjänst.

Riktningmål

1. Öka fokus på person och relation
2. Möjliggöra för kronobergare att vara aktiva medskapare
3. Arbeta proaktivt och hälsofrämjande
4. Stärka samordning utifrån kronobergarens behov och fokus
5. Öka kvalitén och kostnadseffektiviteten

Uppföljning

Uppföljningen av strategin och omställningsarbetet sker gemensamt i länet, där både kommuner och regionen aktivt deltar. För varje riktningmål finns en uppsättning indikatorer som utgör grunden för planering, uppföljning och analys (tabell 1). Dessa indikatorer är framtagna av SKR för att underlätta jämförbarhet och en stabil bas för att följa utveckling och framdrift av omställningen över tid, lokalt, regionalt och nationellt. För att fördjupa och bredda analysen kan indikatorerna kompletteras med annan lokal statistik och kvalitativa underlag.

Det är Ledningsgruppen för samordning av länets hälso- och sjukvård, skola och socialtjänst som ansvarar för att genomföra den årliga uppföljningen. Arbetet sker i nära samverkan mellan länets aktörer, där varje samverkanspart – kommuner och region – bidrar med adekvat resurssättning för att möjliggöra en gemensam och förankrad analys.

Resultatet av den gemensamma analysen ligger till grund för planeringen inför kommande år. Underlag och förslag på prioriterade områden lyfts därefter till politisk dialog i kommunalt forum, där beslut om inriktning och insatser kan fattas i bred samverkan.

Tabell 1. Indikatorer för respektive fokusförflyttning. Källa SKR och Kolada

Från fokus på organisation till fokus på person och relation
Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - få kontakt med hemtjänstpersonalen, andel (%)
Brukarbedömning hemtjänst äldreomsorg - mycket eller ganska trygga, andel (%)
Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg - läkare vid behov, andel (%)
Brukarbedömning särskilt boende äldreomsorg - mycket eller ganska trygga, andel (%)
Patientupplevd kvalitet avseende kontinuitet och koordinering i primärvården, index
Patientupplevd kvalitet avseende tillgänglighet i primärvården, index
Rimlig väntetid till vård- eller hälsocentral, andel (%)
Från invånare och patienter som passiva mottagare till aktiv medskapare
Elever i åk 8: Hur lätt eller svårt är det att få hjälp av elevhälsan till exempel skolsköterskan? Andel som svarat "Mycket lätt" eller "Ganska lätt", (%)
Förtroende för sjukvården i sin helhet, andel (%)
Invånare 65+ som varit mottagare av hälso- och sjukvård som kommunen ansvarar för (hemsjukvård), andel (%)
Invånare 80+ i särskilt boende eller med hemtjänst i ordinärt boende, andel (%)
Patientupplevd kvalitet avseende delaktighet och involvering i primärvården, index
Positiv inställning till 1177 Vårdguidens e-tjänster, andel (%)
Positiv inställning till att vårdas hemma med hembesök och stöd av digital teknik, andel (%)
Påverkbar slutenvård vid kronisk sjukdom, antal/100 000 inv.
Tillgång till fast bredband om minst 100 Mbit/s, andel (%)
Från reaktiv till proaktiv och hälsofrämjande
Invånare med bra självskattat hälsotillstånd, andel (%)
Fallskador bland personer 65+, 3-årsm, antal slutenvårdstillfällen /100 000 inv.
Fallskador bland personer 80+, 3-årsm, antal slutenvårdstillfällen/100 000 inv.
Vårdtid i dagar, antal/100 000 inv.
Elever i åk 9 som är behöriga till yrkesprogram, hemkommun, andel (%)
Invånare med fetma, andel (%)
Invånare 16-84 år som är stillasittande mer än 7 timmar per dag, andel (%)
Från isolerade vård- och omsorgsinsatser till samordning utifrån personens fokus
Besök på akutmottagning - 80 år och äldre, antal/1000 inv.
Brytpunktssamtal om övergång till palliativ vård för patienter i livets slutskede, andel (%)
Patienter med oplanerad återinskrivning inom 30 dagar, andel (%)
Personer 75+ år i särskilt boende med olämpliga läkemedel, andel (%)
Personer 75+ år med hemtjänst med olämpliga läkemedel, andel (%)
Vårdtid som utskrivningsklar, antal dagar/inv. 65+
Resurser och förutsättningar
Enhetsundersökningen, äldreomsorg - Omsorgspersonal med adekvat utbildning, vardagar i särskilt boende, äldreomsorg, andel (%) (-2023)
Heltidsarbetande månadsavlönade, kommun, andel (%)
Heltidsarbetande månadsavlönade, region, andel (%)
Kostnad äldreomsorg, kr/inv. 80+
Medarbetarengagemang (HME) totalt kommunen - Motivationsindex, senaste mätning på tre år
Medarbetarengagemang (HME) totalt regionen - Motivationsindex, senaste mätning på tre år
Nettokostnad hälso- och sjukvård (exkl. tandvård), kr/inv.

Nettokostnad primärvård totalt (exkl. primärvårdsansluten hemsjukvård och läkemedel), kr/inv.
Nettokostnadsavvikelse äldreomsorg, (%)
Tillsyn med digitalteknik dag- och/eller nattid finns tillgängligt för äldre som bor i ordinärt boende, (Breddinfört=2, testverksamhet=1, Nej=0)

Aktualitetsprövning

Strategin aktualitetsprövas i länssamverkan en gång varje mandatperiod.